

Jarzęcka, Joanna

Współpraca z zagranicą

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 26/1, 224-226

1981

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Krauz — wybitnego pioniera techniki i nauk technicznych w Królestwie Polskim wraz z oceną tego dorobku na tle ówczesnego stanu wiedzy technicznej w Polsce i na świecie.

W serii „Studia Copernicana” Ossolineum wydało drukiem tom XIX — pracę doktorską Jerzego Burchardta pt. *List Witelona do Ludwika we Lwówku Śląskim. Problematyka teoriopoznawcza, kosmologiczna i medyczna*. Gdańsk 1979 (19,5 ark. wyd.) Praca stanowi edycję krytyczną pełnego tekstu łacińskiego listu Witelona do Ludwika we Lwówku oraz jego przekład polski i angielski. Ponadto zawiera obszerną analizę problematyki teoriopoznawczej, kosmologicznej i medycznej, występującej w prezentowanym liście.

Jako pozycje zawarte poza serią ukazały się dwie — wydane przez Ossolineum — pozycje książkowe: 1) Jerzego Różewicza *Polsko-radzieckie stosunki naukowe w latach 1918—1939*. Gdańsk 1979 (25,50 ark. wyd.). Praca przedstawia po raz pierwszy w polskiej literaturze naukowej całościowe ujęcie polsko-radzieckich stosunków naukowych w dwudziestoleciu międzywojennym. Oparta została na obszernych materiałach źródłowych z archiwów polskich i radzieckich. 2) Ireny Stasiewicz-Jasiukowej *Człowiek i obywatel w piśmiennictwie naukowym i podręcznikach polskiego Oświecenia*. Gdańsk 1979 (15,50 ark. wyd.). Jest to praca o charakterze syntetyzującym. Przedstawia główne kierunki przemian w poglądach na człowieka i obywatela w okresie całego polskiego Oświecenia.

Także jako pozycję zwartą poza serią Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne wydało drukiem I tom *Dziel* Michała Kaleckiego *Kapitalizm. Koniunktura i zatrudnienie*. Warszawa 1979 (38 ark. wyd.). Są to studia z dziedziny teorii koniunktury w gospodarce kapitalistycznej i pełnego zatrudnienia (łącznie 34 prace M. Kaleckiego z lat 1929—1951) oraz przypisy i komentarze edytorskie.

Oprócz tego wydano: cztery numery „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki” — R. XXIV (80 ark. wyd.); „Rozprawy z Dziejów Oświaty” — tom XXII (14,50 ark. wyd.); „Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej” — zeszyt 28 serii B, poświęconej historii nauk biologicznych i medycznych (22,50 ark. wyd.), zeszyt 23 serii C, poświęconej historii nauk matematycznych, fizyko-chemicznych i geologiczno-geograficznych (14 ark. wyd.).

Krystyna Bińkowska

(Warszawa)

Współpraca z zagranicą

Współpraca Instytutu z zagranicą służy przede wszystkim realizacji podjętych przez placówkę planów badawczych; kolejnym zadaniem wynikającym z tej współpracy jest prezentowanie dorobku naukowego Instytutu na forum międzynarodowym. Współpraca realizowana jest głównie w ramach dwustronnych umów z placówkami badawczymi innych krajów; Instytut realizuje zarówno umowy wynikające z porozumień o współpracy naukowej — zawartych przez Polską Akademię Nauk z odpowiednimi akademiami innych krajów, jak i umowy zawarte bezpośrednio między Instytutem i określoną placówką naukową za granicą. W porównaniu z latami ubiegłymi wystąpił znaczny spadek ogólnej liczby wyjazdów zagranicznych, przy jednoczesnym wzroście liczby wyjazdów w celach badawczych i na konferencje na koszt własny pracowników Instytutu.

W ramach umowy ujętej Porozumieniem PAN — AN ZSRR wydelegowano do Moskwy — w celu omówienia treści wspólnej polsko-radzieckiej publikacji pt. *Dzieje polsko-rosyjskiej i polsko-radzieckiej współpracy naukowej* — doc. Bohdana Jaczewskiego; dr Eugeniusza Tomaszewskiego. Z kolei w celach naukowo-badawczych skierowano do Związku Radzieckiego na pobyty krótkoterminowe łącznie 5 osób; większość z nich kontynuowała — podjęte już

w latach poprzednich — badania na terenie ZSRR (np. tematy: Historia polsko-rosyjskich kontaktów naukowych, 1900—1918 — dr Jerzy Różewicz; Działalność i twórczość Jana Śniadeckiego — doc. Kalina Bartnicka). Instytut gościł pracowników Instytutu Historii Przyroznawstwa i Techniki z Moskwy, z których większość przybyła dla przeprowadzenia ostatecznych prac redakcyjnych materiałów z Sympozjum polsko-radzieckiego (1978) przed ich oddaniem do druku w Warszawie (wydawnictwo Instytutu HNOiT PAN).

Wyjazdy badawcze dwóch osób do CSRS, realizowane w ramach Porozumienia PAN — Czechosłowacka AN, również stanowiły kontynuację uprzednio już podjętych badań i poszukiwań archiwalnych w zakresie szkolnictwa okresu staropolskiego (doc. Tadeusz Bieńkowski, mgr Wojciech Grzelecki). Natomiast pracownicy naukowcy, skierowani przez stronę czeską do Instytutu, badali zachowane w Polsce materiały źródłowe dotyczące działalności J. A. Komeńskiego (dr. M. Steiner i dr V. Petračkova z Instytutu Pedagogicznego w Pradze) bądź zapoznawali się ze stanem badań w Polsce nad organizacją nauki (mgr M. Juricova z Instytutu Historii w Pradze). W ramach Porozumienia PAN — AN NRD 3 osoby z Instytutu prowadziły na terenie NRD kwerendy archiwalne i biblioteczne, korzystając z krótkoterminowych pobytów; w roku sprawozdawczym nie przydzielono Instytutowi dłuższego stypendium, które byłoby bardzo użyteczne np. dla przeprowadzenia pełnej kwerendy źródłowej nt. nauk przyrodniczych i ścisłych na Śląsku w XIII—XV w. Przydzielone Instytutowi tzw. tygodnie wymienne do Bułgarii i Węgier zostały wykorzystane; w pierwszym przypadku na kwerendę materiałów do pracy nt. reform oświatowych w Europie w okresie międzywojennym (dr Wanda Garbowska), w drugim — na badania źródłowe i archiwalne nt. mecenatu naukowego Stefana Batorego (doc. Jan Sulowski).

Spośród nielicznych wyjazdów naukowych do krajów kapitalistycznych należy odnotować 3-miesięczny pobyt w Wielkiej Brytanii zrealizowany w ramach Porozumienia PAN — British Academy, który został wykorzystany na zebranie materiałów do publikacji poświęconej koncepcji integracji nauki w XIX i XX wieku (dr Janusz Skarbek). Jak co roku jedna osoba udała się do Francji w ramach umowy PAN — CNRS (Centre National de la Recherche Scientifique) w celach przygotowania edycji *Dzieł wszystkich Kopernika* w wersji francuskiej i łacińskiej; zaś ze stypendiów École des Hautes Études en Sciences Sociales skorzystały tylko dwie osoby (pobyty 2-miesięczne), przeprowadzając kwerendy źródłowe do prac z dziejów oświaty (doc. K. Bartnicka, dr Leonard Grochowski). Z innych wyjazdów badawczych należy wymienić 4-miesięczny pobyt w Stanach Zjednoczonych (stypendium Fundacji Kościuszkowskiej) poświęcony zbieraniu materiałów do opracowania stosunków naukowych polsko-amerykańskich w latach 1918—1939 (mgr Lidia Rozwens); 4-miesięczny pobyt we Włoszech w celu zebrania materiałów źródłowych do życia i twórczości Witelona (dr Jerzy Burchardt) oraz 2-miesięczny pobyt (na koszt własny) w Szwajcarii, dla uzupełnienia materiałów do monografii nt. XIII-wiecznej myśli encyklopedycznej jako wyrazu tendencji do upowszechniania wiedzy (doc. Małgorzata Frankowska-Terlecka).

Poza wyjazdami naukowo-badawczymi kilka osób wzięło udział w naukowych imprezach zagranicznych. Do najważniejszych z nich należą: XVII Międzynarodowy Kongres Astronomiczny w Montrealu (Kanada), na który delegowano prof. Jerzego Dobrzyckiego oraz II Międzynarodowe Sympozjum Nauki Arabskiej w Aleppo (Syria), w którym uczestniczyły, występując z referatami jako jedyne kobiety — Europejki, dr Grażyna Rosińska i dr Małgorzata Hanna Malewicz.

Instytut jest również placówką, która uczestniczy w kształceniu zagranicznej kadry naukowej. W roku sprawozdawczym został skierowany do Instytutu, w ramach Porozumienia między PAN i Radą Badań Naukowych Indii, na okres 3-ch miesięcy dr S. R. Mridha z Muzeum Przemysłu i Techniki w Kalkucie. Uczestniczył on w seminariach Pracowni Historii Techniki Zakładu Historii Nauk Ścisłych Instytutu, zapoznając się z pracami prowadzonymi w Polsce w tej dziedzinie (zwiedził m.in. Zagłębie Staropolskie). Poza nim skierowano na 4-miesięczną praktykę w Instytucie — w ramach stypendium UNESCO — stypendystę z Nowej Zelandii, M. R. Foerster, nad którym opiekę przejął również Zakład Historii Nauk Ścisłych.

Instytut zorganizował dwie konferencje z udziałem zagranicznych pracowników nauki, a mianowicie: 1) zebranie robocze Komisji Nauk Renesansu Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki i 2) posiedzenie międzynarodowego Komitetu Organizacyjnego ds. powołania Międzynarodowego Towarzystwa Historii Oświaty.

Joanna Jarzęcka

(Warszawa)

APTEKA NA ZAMKU KRÓLEWSKIM W WARSZAWIE — TEMATEM OBRAD ZESPOŁU HISTORII FARMACJI

24 IV 1980 r. w Sali Lustrzanej Pałacu Staszica w Warszawie odbyło się kolejne zebranie Zespołu Historii Farmacji. Posiedzenie zagała przewodnicząca Zespołu, dr Barbara Kuźnicka, omawiając pokrótce jego działalność naukową i organizacyjną ze szczególnym zaakcentowaniem oceny postępu prac w poszczególnych, podjętych przez Zespół kierunkach badań.

Zebranie, w którym wzięło udział 40 osób, poświęcone było sylwetkom przedstawicieli farmacji warszawskiej na przełomie XIX i XX w. Referat na ten temat wygłosił prof. Henryk Bukowiecki. Na wstępie prelegent nawiązał do postaci sławnego aptekarza staromiejskiego — Łukasza Drewno, zasłużonego burmistrza „zapowietrzanej Warszawy”.

Prof. Bukowiecki scharakteryzował następnie działalność naukową i profesjonalną wybitnych farmaceutów warszawskich. Wiele miejsca poświęcił pracom botanicznym Ferdynanda Karo, badaniom nad historią farmacji Kazimierza Wendy, staraniom Władysława Mazurkiewicza o wprowadzenie katedry chemii farmaceutycznej, działalności dydaktycznej Antoniego Ossowskiego, a także zasługom innych wybitnych farmaceutów — społeczników, jak Bronisława Koskowskiego, Józefa Szymańskiego, Bolesława Olszewskiego i Stanisława Krauzego. Kończąc, autor referatu wyraził przekonanie, że starania o rekonstrukcję Apteki Królewskiej na Zamku winny być intensywnie kontynuowane. Postulował także, aby w Aptece tej znalazła się stała ekspozycja, ilustrująca historię warszawskiej farmacji. Obejmowałyaby ona pamiątki po wybitnych aptekarzach, portrety itp. Realizacją tego postulatu powinien zająć się specjalnie do tego celu powołany komitet, którego zadaniem byłoby zebranie odpowiednich eksponatów.

W dyskusji wypowiedziano się na temat poruszanej w referacie problematyki związanej z życiorysami i działalnością luminarzy warszawskiej farmacji. Prof. Władysław Rusiecki wzbogacił referat osobistymi wspomnieniami o Bolesławie Olszewskim. Dr Teresa Ostrowska przypomniała sylwetki profesorów farmacji i chemii — Józefa Celińskiego i Adama M. Kitajewskiego, aktywnych członków Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. W uzupełnieniu tej wypowiedzi mgr Halina Lichočka omówiła prace badawcze Celińskiego nad polskimi wodami leczniczymi w aspekcie stosowanym w początkach XIX w. metod analizy chemicznej wód mineralnych. W oparciu o odnalezione rękopisy pamiętników z ubiegłego stulecia mgr Zofia Lechowa nakreśliła działalność zawodową i społeczną aptekarzy: Eichlera i Łazowskich. Dr Aleksander Drygas zwrócił uwagę na brak słownika poświęconego polskim farmaceutom, a dr Zofia Klawe postulowała napisanie wspólnego słownika nauk medycznych i farmaceutycznych.

Nawiązując do poruszonej przez pfor. Bukowieckiego kwestii rekonstrukcji Apteki Królewskiej, dr Kuźnicka przypomniała swój list otwarty w tej sprawie, wystosowany w roku 1971 do Komitetu Obywatelskiego Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie, a także do prof. Stanisława Lorentza. List ten był drukowany na łamach „Farmacji Polskiej”. Redaktor naczelny „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki” — doc. Irena Stasiewicz-Jasiukowa — wystąpiła z propozycją, aby w jubileuszowym (setnym) numerze tego czasopisma zamieścić w języku angielskim artykuł pióra prof. Bukowieckiego na temat rekonstrukcji urządzenia i wyposażenia Apteki Królewskiej. Propozycja spotkała się z żywym aplauzem zebranych. Wskreszenie apteki zamkowej jako pomnika historii warszawskiej farmacji należy bowiem do spraw, które mocno leżą na sercu wszystkim miłośnikom tradycji i dziejów stolicy.

Halina Lichočka

(Warszawa)